

Uma regionaalarengu programm (Vana-Võromaa arenguprogramm) (tekstis lühendatult „Uma programm“)

Taust

Eesti kaguosas asuv kaheksat ajaloolist kihelkonda (Hargla, Kanepi, Karula, Põlva, Rõuge, Räpina, Urvaste, Vastseliina) ühendav Vana-Võromaa on sotsiaalselt ja majanduslikult üks Eesti mahajäänud piirkondi – rahvastik vananeb, noored ei pöördu pärast õpinguid enam kodukohta tagasi, tööpuudus ja sotsiaalabi vajajate osakaal on suur, inimeste sissetulekud väikesed. Samas on Vanal Võromaal säilinud omapärane ja ülejäänud Eestist selgelt eristuv keele- ja kultuurikeskkond ning puhas ja kaunis loodus. Kui Eestis tervikuna on murdekeeled valdavalt hääbunud, siis võru keel on veel suhteliselt elujõuline, kuigi keelekasutus väheneb kiiresti nooremates vanusegruppides. Samuti on Vanal Võromaal säilinud terve rida omapäraseid kultuuritraditsioone ning tugevad kogukondlikud sidemed. Puhast loodust ja elukeskkonda hakatakse kogu maailmas üha enam hindama. Uma programmi visiooniks on muuta piirkonna senise mahajäämuse kaasnähtus – keeleline, kultuuriline ja looduslik eripära – piirkonna arengu mootoriks.

Programmi eesmärgid

Uma programmi eesmärgiks on Vana Võromaa keelelise, kultuurilise ja loodusliku omapära väärtustamine nii kohalike inimeste kui külaliste jaoks. Kultuuripärandile ja traditsioonilisele eluviisile ning kohalikule ressursile tuginev ettevõtetus loob töökohti, mis koos puhta elukeskkonnaga on aluseks piirkonna majandusarengule ja seob noori oma kodukohaga.

Uma programmi alameesmärgid on:

- Omapärasele kultuurikeskkonnale, põliste traditsioonidele ja kohalikule ressursile tuginev tootearendus ning Vanale Võromaale ainuomaste kaubamärkide väljaarendamine;
- Omanäolise keele- ja kultuurikeskkonna väärtustamine, kohaliku identiteedi (sh kihelkondlikud identiteedid) tugevdamine ning selle kaudu piirkonna muutmine atraktiivseks ja elamisväärseks nii kohalike noorte kui sissetulejate jaoks (*võrokene olla om uhke ja hää*);
- Keelelise, kultuurilise ja loodusliku omapära eksponeerimine Vana Võromaa külalistele ning selle kaudu loodus- ja kultuuriturismi arendamine piirkonnas.

Uma programm toetab Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärgi suurendada maapiirkondades tegutsevate mittepõllumajanduslike ettevõtete osakaalu, tõsta tööhõive määra maapiirkondades ning suurendada maapiirkondade atraktiivsust elukeskkonnana.

Programmi piirkond

Eesti Vabariigi kaguosas paikneb pärimuskultuuri piirkond Vana Võromaa, mis on suutnud säilitada oma eripära ja identiteedi, kus paljud omanäolised põlistraditsioonid on jätkuvalt elujõulised ning kus räägitakse võro keelt. Ajalooline Võromaa koosneb kaheksast kihelkonnast: Hargla, Kanepi, Karula, Põlva, Rõuge, Räpina, Urvaste ja Vastseliina.

Uma programmi piirkonnaks on kohaliku omavalitsuse üksused, mille aladele ulatuvad ajaloolise Võrumaa kihelkonnad: Meeksi vald Tartu maakonnas; Taheva, Karula ja Tõlliste vald Valga maakonnas; Kanepi, Valgjärve, Kõlleste, Põlva, Mooste, Röpina, Orava, Veriora ja Laheda vald ning Põlva linn Põlva maakonnas; Antsla, Urvaste, Misso, Vastseliina, Sõmerpalu, Lasva, Võru, Rõuge, Mõniste, Varstu ja Haanja vald ning Võru linn Võru maakonnas. Programmi raames toetatakse abikõlbulikke tegevusi ka väljaspool programmi piirkonda, kui see toetab programmi eesmäärke.

Toetatavad tegevused

Uma programm toetab ja rahastab projekte, mis aitavad kaasa piirkonna mainekujundusele, edendavad piirkonna omanäolisel kultuuripärandil ja traditsioonilistel oskusvaldkondadel põhinevat ettevõtlust ning mis aitavad tugevdada piirkonna olulisi arengusuundi (kultuuriline omapära ja rohelisem elu).

Programmi raames toetatakse ainult neid tegevusi, mis aitavad otseselt kaasa programmi eesmärkide saavutamisele:

- Vana Võromaa mainekujunduslik turundus ning selle sidumine piirkonna spetsiifiliste kultuuri- ja loodusväärtustega. Vana Võrumaa ja võrokeste identiteedi ning kihelkondlike identiteetide tugevdamine.
- Noorte ja täiskasvanute pärimuskultuuri- ja ettevõtlusalane koolitus.
- Kultuuripärandi ja kohaliku ressursiga seotud ettevõtluse, vastavate toodete ja kaubamärkide arendamine ning selle jaoks aktiivse tugiteenuse tagamine.
- Traditsioonilise eluviisi säilitamine.

Taotlejad

Programmi raames saavad toetuse taotlejaks olla eelkõige programmi piirkonna omavalitsused, piirkonnas tegutsevad mittetulundusühingud ja sihtasutused ning äriühingute ühendused, kui nende tegevus aitab kaasa programmi eesmärkide saavutamisele. Väljaspool programmi piirkonda asuvad kohaliku omavalitsuse üksused saavad taotlejaks olla tingimusel, et toetav tegevus vastab programmi eesmärgile.